

עין משפט נר מצוה

פג:

ר"ן

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

כב א טושי"ע י"ד קר מג סעיף י בנה"ה:
כב ב ג מיי"ץ מנהלות מדרס ה' י (ופ"ב מנה' מדרס ה' ח) סגמ לאזין רמז טושי"ע י"ד סימן לנד סעיף קט סה:
כד ד מיי"ץ מנה' מדרס ה' יא סגמ לאזין רמז טושי"ע י"ד קר סעיף ג:
כה ה מיי"ץ סס פי"ב ה' ח סגמ סס טושי"ע י"ד קר רמז סעיף סה:

תוספות

זובואת **מת** נמי **אית** **לה צערא**.
חס מנענע מלמנא **ד**הוא **עניו** נפש:
קונם שאני נהנה לבריות ב' לא ישר.
לנא **הו** עניו נפש (ו'וא"ק"ן לשמואל דלמר קונם שאני נהנה לפלוני יפר ומי' לא נפש משום מזלי עניו נפש אלז מיער משום דברים שבני צנייה ורבי יוסי היה כדמרגינן מפירות מדינה:
ויבולה ליהנות בלקט שכחה ופאה.
שאני ממונן כדלמרי' דלפי' טובת הנאה ליכא לנעליט דעירא **כה** **כתיב** **זהו** **דדוקא** **היכא** **דכתיב** **בהן** **ונתת** **אית** **זהו** **טובת** **הנאה**:
בהנים **לוים** **[נהנים]** משלו יתן להניס תרומתו דערובת הנאה אינה ממונן:
בהנים **ולוים** **אלז** **ישר** **אחריב**.
טובנת **הנאה** **ממונ** **ונמני'** **פריך** **מרישא** **לסיפא**:
אלמא **דקמתי** **לא** **ישר** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **הוא** **ומותרת** **ליהנות** **ממנו** **לקך** **לא** **חטיב** **האי** **מר** **לעניו** **נפש** **דאי** **הו** **ככלל** **בריות** **אין** **קר** **עניו** **גדול** **מזה** **דמשמע** **ליה** **הא** **דקמתי** **דמוותרת** **בלקט** **לא** **הו** **טעמא** **דרישא** **מדלא** **קמתי** **מפני** **שמוותרת** **מלא** **מילתא** **בזמי** **נפשא** **הוא** **וא"ת** **ובעל** **גופיה** **ממונ** **מן** **הבריות** **והו** **פרנסתו** **מן** **המוני** **דלמר** **לעיל** **(דלסוריה)** **דיפר** **קדי** **עניו** **נפש** **ווי"ל** **לעיל** **איירי** **דלסקריה** **בפירות** **מוני** **שהיא** **של** **חנוני** **ע"פ** **שאני** **עמה** **שלו** **דומיא** **דפירות** **מדניה** **דרישא** **שלסקריה** **במה** **שגדל** **במדניה** **אלז** **הכא** **מיירי** **שלסקריה** **משל** **הבריות** **בעדיו** **שלסא** **והואיל** **ובעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **שכתיב** **לדוד** **מותר** **אלז** **מן** **בעל** **לא** **אלה** **מדלא** **קמתי** **הותרה** **בסה**:
הדא **ועוד** **קמתי** **דדא** **דבעל** **אינו** **בב"ל** **בריות** **ועוד** **ב"ו**.
מן **קמ"ה** **במשנתו** **ולעולם** **בעל** **מללל** **בריות** **הו** **ומה** **טעם**

מטומאם **מס** **דלים** **לה** **צערא** **לא** **הפר** **לה**. **ונמנא** **שלפילו** **לאחר** **ההפרה** **היא** **מוחרת** **על** **הטומאה** **וכיון** **שכן** **לא** **מיקרי** **לגבי** **טומאה** **חזי** **מנין** **של** **מירות** **שהרי** **חייבת** **היא** **להשלים** **כל** **מנין** **מירותה** **צטורה** **אלא** **ודאי** **משמע** **דמתוך** **שמפר** **ליין** **שמתענה** **צו** **מפר** **לטומאה** **שאנה** **מתענה**:
אמרי **טומאם** **מס** **נמי** **איס** **לה** **צערא**.
האי **דפריק** **ליה** **הכי** **ולא** **פריק** **אין** **מירות** **לחלאין** **כדפריק** **לעיל** **משום** **שטומאה** **אינה** **תלויה** **במירות** **דלשכחן** **מירות** **כלל** **טומאה** **שהרי** **מיר** **שמשון** **אסור** **ביין** **ומטמא** **למתים** **כדאימא** **פרק** **קמא** **דמס'** **מיר** **(ה')**.
וכיון **לנא** **תליא** **טומאה** **במירות** **אפשר** **נמי** **דלימא** **לאיסור** **טומאה** **כלל** **איסור** **שאר** **דיני** **מירות** **אי** **נמי** **דקושטא** **דמילתא** **בעי** **לתרוצי** **לנא** **כדקסלקא** **דעתא** **דאין** **טומאמת** **מת** **צער** **דלימא** **אלא** **צערא** **אית** **לה** **וני"מ** **שאס** **דגרה** **שלא** **תלך** **לבית** **האלז** **בעלנה** **מפר** **לה** **משום** **עינוי** **נפש**:
מתנני' **קונם** **שאני** **נהנים** **לבריות**.
מה **שאני** **נהנית** **מן** **הבריות** **יהא** **עלי** **כקונם**:
אינו **יכול** **להפר** **דלע"ג** **דלמר** **שמולא"ס** **הנאת** **פלוני** **עלי** **יפר** **הא** **חסקין** **עליה** **דשמולא** **כרצנן** **כצירא** **ליה** **דמיקל** **בעיניו** **נפש** **וכולה** **פרקין** **רבי** **יוסי**:
ויכולה **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה**.
כדכתיב **זהו** **תעובד** **יתירה** **ולא** **כתיבא** **זהו** **נתינה** **לית** **זהו** **טובת** **הנאה** **לבעלים** **הלכך** **כי** **שקלה** **לקט** **שכחה** **ופאה** **אינה** **נהנית** **משל** **בריות**.
ונגמרא **מפרשא** **למתני'**:
גב' אלמא

אפשר **דמסונה** **מיומיה**.
קא **סלקא** **דעתך** **דסיפא** **דקמתי** **יכולה** **היא** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **לאו** **סיומא** **דרישא** **וטעמא** **דידה** **היא** **דמשום** **הכי** **אין** **יכול** **להפר** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **דאס** **אימא** **הוא** **ליה** **למתני** **הכי** **יכול** **להפר** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **אין** **יכול** **להפר** **וכי** **בעל** **וכולהו** **בריות** **גריעי** **מחמוני** **שלא** **היתה** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **דלמרינן** **לעיל** **[ע"ג]**:
יפר **אלא** **ודאי** **כי** **קמתי** **אין** **יכול** **להפר** **וכי** **בעל** **וכולהו** **בריות** **גריעי** **מחמוני** **שלא** **היתה** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **דלמר** **נפש** **ולא** **יפר**.
וכי **מימנא** **אכתי** **הכי** **אימא** **שפיר** **דהא** **ודאי** **בעל** **אין** **פרנסתו** **אלא** **מן** **הבריות** **והו** **לאו** **בריות** **שאין** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **דלמר** **יפר** **לאו** **קושיא** **היא** **דהתם** **אסרה** **לה** **לפירות** **חנווני** **אפילו** **בזמן** **שיציבא** **לה** **בעל** **וכדלסיקנא** **לעיל** **[פג]**.
הלכך **יפר** **אלז** **הכא** **לא** **אסרה** **אנפשה** **פירות** **הבריות** **אלא** **הנאת** **הבריות** **הלכך** **כל** **היכא** **שהבעל** **לוקח** **אותם** **מוותרת** **בהן** **שאניה** **נהנית** **מן** **הבריות** **אלא** **מן** **הבעל**:
אימא **סיפא** **יכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה**.
אלז **מן** **הבעל** **לא** **אלה** **דאי** **אלה** **מעל** **מותרת** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **דנא** **לעניה** **היא**:
אמר **עולא** **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **הוא** **ועוד** **אין** **יכול** **להפר** **מפני** **שיכולה** **היא** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה**.
פירוש **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **הוא** **ומשום** **הכי** **אין** **יכול** **להפר** **דהא** **מתונה** **מיניה** **דבעל** **ועוד** **דלפי'** **בעל** **עני** **הוא** **אין** **יכול** **להפר** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **כלחוד** **לאו** **למרינן** **דלא** **יפר** **דלא** **גרעי** **בריות** **ובעל** **מחמוני** **שלא** **היתה** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **דקיימנא** **לן** **יפר**:
רצא **אמר** **לעולם** **בעל** **ככלל** **בריות** **הוא** **ומה** **טעם** **קאמר** **מה** **טעם** **אין** **יכול** **להפר** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה**.
קצירא **ליה** **לרצא** **דאף** **על** **גב** **דלא** **קמתי** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **ממשמע** **דמה** **טעם** **קאמר**.
וקשיא **טובא** **ולרצא** **מי** **גרעי** **בריות** **ובעל** **מפירות** **חנווני** **שאין** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **דקמתי** **יפר** **משום** **עינוי** **נפש** **ואפילו** **לר'** **יוסי** **ותירך** **הר"מ** **צר** **שניאור** **זכרונו** **לצרכה** **דהכא** **בשלקטא** **לקט** **שכחה** **ופאה** **יכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **והלכך** **לא** **יפר** **ולעיל** **בשגדרה** **צימות** **הגשמים** **שאי** **אפשר** **לה** **ללקט** **ומשום** **הכי** **יפר**:
רצ **נחמן** **אמר** **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **הוא**.
ומשום **הכי** **לא** **יפר** **שאס** **לא** **היתה** **יכולה** **ליהנות** **ממנו** **אע"פ** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **עינוי** **נפש** **הו** **ומפר** **והכי** **קמתי** **נגמרשה** **יכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **דלית** **זהו** **טובת** **הנאה** **דעזיבה** **כתיבא** **זהו** **וקא** **משמע** **לן** **דלכשנתגרשה** **יחזור** **הבעל** **להיות** **ככלל** **איסור** **הבריות** **ואין** **לה** **ליהנות** **אלא** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **כך** **פירשו** **הראשונים** **זכרונם** **לצרכה** **וכן** **הוא** **בחדושי** **הרשב"א** **זכרונו** **לצרכה** **בשם** **התוספתא** 4:
ראני **אומר** **דאס** **אימא** **דכי** **פירושא** **הא** **דגרסינן** **בירושלמי** **[פ"ג ה"ן]**

קאמר **בו** **קשה** **לר"ס** **לעיל** **[דלמרינן]** **אס** **לא** **היתה** **פרנסתו** **אלא** **ממנו** **הכי** **זה** **יפר** **ואפילו** **קדי** **עניו** **נפש** **ואמאי** **והכי** **יכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ומי'** **ולעיל** **מיירי** **במדה** **צימות** **הגשמים** **דליכא** **לקט** **ופאה**:
בתגרשה **ויבולה** **ליהנות** **בלקט**.
דלא **בשעת** **גירושין** **הו** **בעל** **ככלל** **בריות** **דגדרה** **הכי** **קונם** **שאני** **נהנה** **לכל** **אדס** **שוקלאו** **אותם** **בריות** **בשעת** **הנאתי** **מהס** **וכי** **מיגרשה** **מיקרי** **בעל** **[בברית]** **ואע"ג** **דהשתא** **לא** **מתקב** **בעל** **לאחר** **גירושין** **מיתקב** **דדחי** **ככלל** **בריות** **לאסור** **בעלנה** **על** **נפשה** **מהשתא** **ודמי** **לאה** **לשאלתא** **שדה** **שאני** **מוכר** **קר** **לכשאלתא** **תקדיש** **הואיל** **וידי** **להקדיש**:

הבעל **ומיהו** **קשה** **גבי** **חטווי** **אמאי** **יפר** **והכי** **יכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **ווי"ל** **דמיירי** **צימות** **הגשמים** **דליכא** **לקט** **שכחה** **ופאה**:
ונגמרשה **ויבולה** **ליהנות** **בלקט**.
לכל **אדס** **דמתקרי** **בריות** **בשעת** **הנאה** **אע"ג** **דהשתא** **א** **לא** **מיתקב** **בעל** **יכולה** **לאסקרן** **עליו** **לאחר** **זמן** **מידי** **דדחי** **אדך** **דלמר** **לקמן** **שדה** **וז** **שאני** **מוכר** **קר** **לכשאלתא** **ממן** **תקדיש** **קדשה** **הואיל** **ובדיו** **להקדישה** **עמה** **ואע"ג** **דהשתא** **לא** **הו** **עינוי**

נפש **הואיל** **ויבא** **לדי** **עינוי** **נפש** **לכשתגריש** **מזי** **מפר**:

דלמא **מיון** **דאיים** **לה** **צערא** **הפר**.
מוג **וחרנן** **לא** **הפר** **לה** **דהא** **אמרת** **אין** **מירות** **לחלאין** **אכתי** **קאמר** **דמפר** **כולו** **ולא** **שייר** **אלא** **טומאמת** **מת** **משום** **דלא** **אפשר** **ליה** **להפר** **לה** **ותיימי** **נמי** **עולת** **העוף** **דהא**

חילל **עלה** **אכתי** **מירות** **לענין** **טומאה**:
אמרי **טומאמת** **מס**.
ודאי **הו** **נמי** **ככלל** **הפרה** **משום** **דלית** **לה** **צערא** **כדכתיב** **קרה** **והחי** **יתן** **אל** **לבו** **והוא** **עינוי** **נפש**:
דיספור **יספדון** **ליה** **כו'.**
כלומר **יספור** **לחישי** **כי** **היכי** **דיספדון** **ליה** **נמי** **והיינו** **והחי** **יתן** **אל** **לבו** **שישמדל** **לעשות** **עם** **אחרים** **כדי** **שזכה** **ויעשה** **לו** **כמו** **קר** **ולעיל** **מיניה** **כתיב** **טוב** **ללכת** **אל** **בית** **אלז** **וגו'**:
בתנני' **קונם** **שאני** **נהנה** **לבריות**.
קונם **יהא** **עלי** **כל** **מה** **ששהנה** **מן** **הבריות**:
אינו **יכול** **להפר** **(א)**

ויכולה **ליהנות** **מלקט** **שכחה** **ופאה**.
דלא **של** **בריות** **הן** **אלא** **של** **הפקר**:
גב' **מדקאמר** **דאין** **יכול** **להפר** **משמע** **דאין** **בגדר** **הזה** **עינוי** **נפש** **משום** **דיכולה** **להתפרנס** **משלו**:
אימא **סיפא** **(ז)** **ויכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **אלז** **משל** **בעל** **לא** **מזי** **אלה**.
אלמנא **דבעל** **ככלל** **בריות** **הוא**:
ה"ג **אמר** **עולא** **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות** **הוא** **הדא** **ועוד** **קמתי** **כו'.**
ואין **יכול** **להפר** **דמתניתין** **אכ"ע** **קמהדר** **דאין** **יכול** **להפר** **אליבא** **דכ"ע** **משום** **דלאו** **נדרי** **עינוי** **נפש** **הייין** **ולאו** **דברים** **שבניו** **לצינה**:
רצ **נחמן** **אמר** **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות**.
והאי **דקאמר** **אין** **יכול** **להפר** **א"ס** **להפר** **קאמר**:
(ט) **ויכולה**

ליהנות **בלקט** **כו'.**
משנתגרשה **קאמר** **דהתם** **לא** **מזיא** **לאיתהנוי** **מצעל**:
איתיביה

ליהנות **בלקט** **כו'.**
ואין **יכול** **להפר** **דמתניתין** **אכ"ע** **קמהדר** **דאין** **יכול** **להפר** **אליבא** **דכ"ע** **משום** **דלאו** **נדרי** **עינוי** **נפש** **הייין** **ולאו** **דברים** **שבניו** **לצינה**:
רצ **נחמן** **אמר** **לעולם** **בעל** **לאו** **ככלל** **בריות**.
והאי **דקאמר** **אין** **יכול** **להפר** **א"ס** **להפר** **קאמר**:
(ט) **ויכולה** **ליהנות** **בלקט** **כו'.**
משנתגרשה **קאמר** **דהתם** **לא** **מזיא** **לאיתהנוי** **מצעל**:
איתיביה

טובת **הנאה** **ליכא** **זהו** **דדוקא** **היכא** **דכתיב** **מניה** **סייך** **טובת** **הנאה**:
קונם **בהנים** **ולוים** **נהנים** **לי**.
יעלו **תרומות** **ומעשרות** **בעי"כ** **דטובת** **הנאה** **אינה** **ממונ** **ונגמרא** **פריך** **מרישא** **לסיפא**:
גב' **אימא** **סיפא** **ויבולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **ופאה** **אלמא** **דבעל** **בב"ל** **בריות** **הוא**.
מדקאמר **שאנה** **יכולה** **ליהנות** **אלא** **מלקט** **שכחה** **ופאה** **ליה** **דמילתא** **לחרימי** **היא** **ולא** **קאי** **לפרש** **רישא** **מדלא** **קמתי** **מפני** **שיכולה** **ליהנות** **בלקט** **שכחה** **כו'** **וא"ת** **והלא** **בעל** **גופיה** **מתפרנס** **מן** **הבריות** **וה"ל** **כחמוני** **שפרנסתו** **ממנו** **דמפרי** **משום** **עינוי** **נפש** **ווי"ל** **ל**